

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

867

Vragen van het lid **Eerdmans** (JA21) aan de Minister van Financiën over *het bericht van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) op 10 december 2024, waarin wordt gemeld dat de inflatie in november is gestegen naar 4,0 procent, hebben wij de volgende vragen* (ingezonden 12 december 2024).

Antwoord van Minister **Heinen** (Financiën) (ontvangen 17 december 2024).

Vraag 1

Bent u ermee bekend dat volgens de Europees geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP) de inflatie in Nederland in november 3,8 procent bedroeg, terwijl deze in de eurozone 2,3 procent was?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Welke maatregelen worden genomen om de inflatie in Nederland meer in lijn te brengen met het eurozone-gemiddelde?

Antwoord 2

De verschillen in inflatie tussen Nederland en het eurozone-gemiddelde zijn grotendeels ontstaan vanuit een verschil in conjuncturele dynamiek: de vraag in de Nederlandse economie is hoger en de arbeidsmarkt krappere. Door de relatief hoge loongroei en inflatie nemen ook de huren relatief sterk toe. Ook de verhoging van indirecte belastingen draagt tijdelijk bij aan het inflatieverschil. De overheid stuurt niet direct op inflatie. Het beheersen van de inflatie is aan de Europese Centrale Bank, die zich richt op de prijsstabiliteit in de eurozone als geheel. Waar van belang kijkt het kabinet naar economische effecten van beleid en weegt dit mee in de besluitvorming.

Met begrotingsbeleid kan de overheid er aan bijdragen de economische conjunctuur te dempen. In Nederland vindt dit plaats via het trendmatig begrotingsbeleid. Het kabinet stelt bij start van de kabinetsperiode de inkomsten- en uitgavenkaders vast. Doordat de inkomsten vervolgens meebewegen met de conjunctuur wordt de economie iets afgeremd in goede tijden en (enigszins) gestimuleerd in slechte tijden. De gestelde uitgavenka-

¹ CBS, 10 december 2024, <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/50/inflatie-stijgt-naar-4-0-procent-in-november>

ders leiden ertoe dat er tijdens een economische neergang in principe, bij voldoende afstand tot de Europese begrotingsnormen, niet aanvullend hoeft te worden bezuinigd, bij een hoogconjunctuur wordt niet additioneel uitgegeven. Dit stabiliseert de economie en daarmee dus ook de inflatie. Tegelijkertijd is het huidige Nederlandse inflatieniveau inderdaad te hoog. Daarom is begrotingsdiscipline van extra belang om, zoals opgenomen in het hoofdlijnenakkoord, de groei van de uitgaven, te beperken en kosten van beleidswijzigingen steeds te dekken. Een hoger begrotingstekort zou de inflatie aanjagen, en dat is ongewenst. Daarom zet dit kabinet in op begrotingsdiscipline, en een eerste stap in het op orde brengen van de overheidsfinanciën. Ook in de toekomst zijn additionele maatregelen nodig om te voldoen aan de Europese begrotingsnormen.

Vraag 3

Gezien het feit dat de ECB haar beleid afstemt op de gemiddelde inflatie in de Eurozone, welke aanvullende beleidsmaatregelen ziet u als noodzakelijk om de Nederlandse inflatie specifiek aan te pakken?

Antwoord 3

Zie het antwoord op vraag 2.

Vraag 4

Wat is de verwachte impact van de huidige inflatiestijging op de koopkracht van werkende middeninkomens en welke maatregelen gaat u daartegen nemen?

Antwoord 4

In de raming van het CPB in augustus werd de koopkrachtstijging voor middeninkomens (het derde kwintiel) geraamd op 2,7% in 2024, 0,2%-punt meer dan de geraamde mediane koopkrachtstijging voor alle huishoudens. De geraamde inflatiecijfers waarop het koopkrachtbeleid in augustus is gebaseerd, blijken goed te zijn overeengekomen met de werkelijkheid. De gemiddelde inflatie voor 2024 t/m november is 3,3% (CPI). In de augustusraming raamde het CPB een gemiddelde inflatie van 3,6% in 2024. De inflatie pakt dit jaar dus hoogstwaarschijnlijk lager uit dan geraamd. Voor volgend jaar raamt het CPB een inflatie van 3,2% (CPI). Of de recente ontwikkelingen in de inflatie volgend jaar leiden tot een inflatiecijfer dat hoger is dan verwacht in de augustusraming kan nu nog niet worden gezegd.

Voor 2025 en de jaren erna neemt het kabinet een aantal maatregelen ter verbetering van de koopkracht van huishoudens. Het kabinet zet in op een forse lastenverlichting via de tarieven in de inkomstenbelasting, en ondersteunt daarbij lage en lage middeninkomens met een intensivering van het kindgebonden budget en de huurtoeslag.

Vraag 5

Welke specifieke bedrijfssectoren in Nederland ondervinden de grootste prijsdruk en welke stappen worden ondernomen om te zorgen dat zij niet naar het buitenland vertrekken?

Antwoord 5

De kostenstructuur van bedrijven verschilt zowel tussen als binnen sectoren, en er is hier geen volledige en recente informatie over voorhanden. Er is recente informatie beschikbaar over de loonontwikkeling in verschillende cao's (collectieve arbeidsovereenkomsten), maar de impact daarvan op een bedrijf hangt weer af van het aandeel loonkosten in de totale kosten en van de verhouding tussen de loongroei en de productiviteitsgroei. De cao-data geven dus geen volledig beeld van de prijsdruk van bedrijfssectoren. Bovendien worden cao's op verschillende momenten afgesloten, waardoor de loonontwikkeling in de ene sector een ander verloop kent dan de loonontwikkeling in een andere sector. Het ligt voor de hand dat wanneer de prijsdruk gevolgen heeft voor de internationale concurrentiepositie van bedrijven dit een belangrijke factor zal zijn in de loonvorming. De winstquote voor de economie als geheel, een maatstaf voor de het aandeel van de winst in de totale toegevoegde waarde, is gestegen sinds

2020², en sneller dan in de eurozone als geheel.³ Recentelijk is de winstquote iets gedaald, maar ligt deze nog boven het niveau van 2020 en ook nog boven die in de eurozone als geheel.⁴ Hogere bedrijfswinsten leverden een belangrijke bijdrage aan de inflatie in 2022 en 2023, vanaf de tweede helft van 2023 is de bijdrage van lonen het grootst.⁵

Het kabinet heeft in het hoofdlijnenakkoord een aantal maatregelen afgesproken om Nederland aantrekkelijk te houden voor bedrijven. De lasten op arbeid worden verlaagd, zodat werken meer gaat lonen. Het kabinet geeft directe lastenverlichting aan ondernemers via het in stand houden van de inkoopfaciliteit binnen de dividendbelasting, en het terugdraaien van lastenverzwaringen van het vorige kabinet in de mkb-winstvrijstelling en energiebelasting. Daarnaast worden de belastingen in box 2 verlaagd en de renteaftrekbeperking in de vpb verhoogd.

Vraag 6

Deelt u de opvatting dat het huidige begrotingstekort en de overheidsuitgaven onbedoeld bijdragen aan een verdere toename van de inflatie en welke maatregelen neemt u om dit te veranderen?

Antwoord 6

Zie het antwoord op vraag 2. Een toenemend begrotingstekort kan leiden tot een opwaartse druk op de prijzen. Daarom is het belangrijk om de door het kabinet afgesproken budgettaire kaders te handhaven en de begrotingsdiscipline te herstellen. Het kabinet zet hier een eerste stap, maar we zijn er dan nog niet. Ook met het oog op de langetermijnopgaven is het belangrijk dat het begrotingstekort wordt beperkt. Daarom heeft het kabinet besloten om vanaf 2027 de uitgavengroei structureel te beperken, onder meer via een taakstelling voor de Rijksoverheid zelf.

Vraag 7

Hoe groot is het risico dat de inflatie in Nederland zich verankert in de verwachtingen van werknemers en bedrijven?

Antwoord 7

Op de krappe Nederlandse arbeidsmarkt geldt het risico dat inflatie langzamer afneemt omdat werknemers hun reële inkomensverlies willen herstellen en bedrijven hun marges willen verdedigen. De lonen reageren vertraagd op inflatie. De reële lonen zijn nog niet op het niveau van vóór de sterk toegenomen inflatie sinds 2021. Ook is er nog steeds sprake van een krappe arbeidsmarkt. Dat verklaart waarom de loongroei momenteel hoger is dan de inflatie. Deze loongroei is bovendien positief voor de koopkracht. Vanwege de hoge vraag kunnen bedrijven daarnaast hun winstmarges op peil houden. Dit is terug te zien in de ramingen van het CPB⁶ en DNB.⁷ Indien dit samenspel tussen lonen en winsten tot een langdurige periode van hoge inflatie leidt, bestaat het risico dat hoge inflatie zich verankert in de verwachtingen van werknemers en bedrijven. Hierbij geldt wel dat de loongroei achter de rug lijkt en dat de gemiddelde loonafspraken in recent afgesloten cao's onder het niveau van eerder dit jaar ligt.⁸

Vraag 8

Wat zijn de mogelijke negatieve gevolgen van verankerde inflatie voor de concurrentiepositie van Nederland op de middellange en lange termijn en wat zijn uw plannen om dat te voorkomen?

Antwoord 8

Een structureel hogere inflatie op middellange termijn, mocht die zich voordoen, kan zorgen voor toenemende productiekosten van Nederlandse bedrijven ten opzichte van buitenlandse bedrijven. Dit kan nadelig uitpakken

² CBS (2024) Kernegegevens sectoren; nationale rekeningen. Statline (link)

³ Eurostat (n.d.) Winstquote niet-financiële vennootschappen

⁴ Eurostat (n.d.) Winstquote niet-financiële vennootschappen

⁵ DNB (2024) Hoe hogere loonkosten en bedrijfswinsten in 2023 bijdroegen aan inflatie (link)

⁶ CPB (2024) Macro-Economische Verkenning 2025 (link)

⁷ DNB (2024) Najaarsraming 2024 (link).

⁸ AWWN (n.d.) cao-kijker (link).

voor de concurrentiepositie van Nederlandse bedrijven. In dat geval kan dit leiden tot lagere economische groei en kan dit ook gevolgen hebben voor de loongroei, waarmee de prijsdruk in Nederland af zou kunnen nemen. Het kabinet streeft ernaar het verdienvermogen van Nederland te versterken en werkt aan een concurrerende economie die schokken kan opvangen. Daarnaast werkt het kabinet met sectoren aan een productiviteitsagenda. Op 13 december heeft de Minister van Economische Zaken uw Kamer over de uitwerking van deze productiviteitsagenda geïnformeerd.⁹

Vraag 9

Zijn er concrete gesprekken gaande met sociale partners om tijdens loononderhandelingen rekening te houden met inflatie, ontslagen en saneringen door stijgende arbeidskosten?

Antwoord 9

Uiteraard wordt in de vele contacten met sociale partners ook gesproken over de sociaaleconomische situatie. Maar het is aan sociale partners om over arbeidsvoorwaarden te onderhandelen en cao's af te sluiten. Het kabinet speelt hierin geen rol. Cao-partijen kunnen het beste beoordelen of er ruimte is voor loonsverhoging. Zij weten immers wat er speelt in de desbetreffende sector en zijn op de hoogte van de financiële ruimte die er is. Daarbij houden zij ook rekening met inflatie en eventuele gevolgen van stijgende arbeidskosten.

Vraag 10

Welke aanvullende beleidsmaatregelen zijn nodig om de uitdaging van vergrijzing, structurele arbeidskrapte aan te pakken zonder de inflatie verder aan te wakkeren?

Antwoord 10

Het kabinet verwacht dat door demografische veranderingen, zoals de vergrijzing en de ontgroening, de schaarste van arbeid ook in de toekomst een grote uitdaging blijft. De groei van de economie wordt in toenemende mate afhankelijk van de groei van de arbeidsproductiviteit. De stagnatie van de potentiële beroepsbevolking betekent ook dat we niet alleen naar het verhogen van het arbeidsaanbod moeten kijken, maar ook naar het verminderen van de arbeidsvraag.¹⁰ Om krapte op de arbeidsmarkt te verminderen, zonder de inflatie verder aan te wakkeren, zal de overheid moeten bijdragen aan een lagere vraag naar arbeid. Met het terugbrengen van het aantal ambtenaren en externe inhuur bij de Rijksoverheid zet het kabinet een belangrijke eerste stap. Daarnaast kijkt het kabinet naar het indirecte effect van beleid op de arbeidsvraag. Zodoende wordt in het licht van krapte het huidige overheidsbeleid doorgelicht.

Ten slotte draagt begrotingsdiscipline bij aan houdbare overheidsfinanciën, een lagere arbeidsvraag en een lagere inflatie. Daarom werkt het kabinet aan het structureel verlagen van de groei van de overheidsuitgaven, allereerst door te kijken naar de Rijksoverheid zelf. Dit leidt tot een lagere uitgavengroei vanaf 2027. Het kabinet zet een eerste stap, maar ook in de toekomst zijn additionele maatregelen nodig om te voldoen aan de Europese begrotingsnormen.

⁹ Kamerbrief «Uitwerking productiviteitsagenda» (13 december 2024, 2024Z21168) (link)

¹⁰ Uw Kamer is recent geïnformeerd over de aanpak van arbeidsmarktkrapte, zie Kamerbrief uitwerking plannen arbeidsmarktkrapte en brede arbeidsmarktagenda (2024Z21126).